

Joanna Glenc

Literatura chóralna jako czynnik pogłębiający świadomość muzyczną chórzysty w zespole amatorskim

Wartości w muzyce 3, 220-223

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Joanna Glenc

Uniwersytet Śląski
Katowice

Literatura chóralna jako czynnik pogłębiający świadomość muzyczną chórzysty w zespole amatorskim

Podjmując pracę z założonym przeze mnie w 2003 roku amatorskim Chórem Duszpasterstwa Akademickiego w Rybniku, zastanawiałam się nad możliwościami wykonawczymi tego zespołu, nie tylko w aspekcie czysto technicznym, ale również w aspekcie interpretacyjno-percepcyjnym, mając na uwadze stopień zaawansowania literatury w stosunku do stopnia przygotowania muzycznego chórzystów-amatorów.

W pierwszym okresie pracy z chórem, celem rozpoznania, starałam się proponować **partytury o niezbyt dużym stopniu trudności** i to zarówno w samej formie, jak i w strukturach melodyczno-harmonicznych, co umożliwiała chórzystom stosunkowo łatwe przyswojenie materiału, a tym samym stanowiło dobrą motywację do dalszej pracy. Z czasem zaczęłam wprowadzać coraz to trudniejsze technicznie i interpretacyjnie, a zatem percepcyjnie utwory, które, jak się okazało, ów amatorski zespół przyjmował z ochotą. Ku mojemu zadowoleniu chór, często koncertując, śpiewał coraz bardziej zaawansowany program, złożony z utworów o różnym charakterze i reprezentujących nieraz skrajnie różną stylistykę. Ich wykonania znajdowały coraz większe uznanie słuchaczy. Dobrą mobilizacją stał się udział zespołu w licznych konkursach i festiwalach, w których nierzadko plasował się on w gronie laureatów.

To wszystko skłoniło mnie do podjęcia decyzji o nagraniu premierowej dla chóru płyty, zawierającej dziewiętnaście utworów o zróżnicowanej stylistyce i fakturze, o różnym stopniu trudności techniczno-wykonawczych. Znalazły się na niej utwory renesansowe, barokowe, romantyczne, a także utwory kompozytorów XX wieku oraz współczesne, należące do nurtu muzyki najnowszej. Repertuar ten uzupełniają kompozycje należące do gatunku negro-spiritual.

Szczegółowy program wydanej w 2006 roku płyty zatytułowanej *Początek...* (tytuł zaproponowany został przez samych chórzystów, jako odzwierciedlający początkowy okres pracy zespołu, zwieńczony nagraniem owej płyty) przedstawia się następująco:

- Gaudeamus igitur* — oprac. Karol Mroszczyk
- Gaude Mater* — oprac. Tadeusz Klonowski
- Adoramus te, Christe* — Quirino Gasparini
- Signore delle cime* — Giuseppe de Marzi
- Crucifixus* — Jacek Glenc
- Miserere* — Jacek Glenc
- Libera me* — Ludovicus Bardos
- Pater noster* — Jacek Glenc
- Alleluja* — Romuald Twardowski
- Znasz-li ten kraj* — Stanisław Moniuszko
- Z tamtej strony rzeki* — Stanisław Wiechowicz
- Kum i kuma* — Stanisław Moniuszko
- Bude vecer* — Zbyszek Mrkos
- Deep River* — oprac. Włodzimierz Sołtysik
- Swing low, sweet chariot* — oprac. Włodzimierz Sołtysik
- Siyahamba* — (*A South African Trilogy*) oprac. Stephan Barnicle
- Aiutus* — Veljo Tormis
- Madrygał* — Tadeusz Szeligowski
- Kołysanka* — Jan Maklakiewicz

Ten przekrojowy program wielokrotnie wykonywany był na koncertach promujących płytę zespołu. Każdorazowo chórzyści odkrywali w kompozycjach tych coś nowego, coraz bardziej dojrzałe i świadomie interpretując nie tylko każdy utwór, ale każdą frazę. **Dzięki sukcesywnym postępom i kreowaniu coraz bardziej profesjonalnych wykonań, kontakt z publicznością stawał się nieodłącznym elementem działań artystycznych**, a tym samym, czynnikiem koniecznym do pogłębiania świadomości muzycznej wykonawców. Determinantą owej świadomości była już sama ich wrażliwość, która idąc w parze z innymi jeszcze cechami osobowości, takimi jak: wytrwałość, pozytywny upór oraz nieodparta chęć poszerzania swojego artystycznego horyzontu, sprawiła, iż wykonawca amator, prowadzony pod kierunkiem dyrygenta profesjonalisty, mógł obcować z muzyką, tak samo jak wykonawca profesjonalny.

W tej sytuacji pole artystycznego działania ulegało sukcesywnemu poszerzaniu. Istotnym czynnikiem mającym wpływ na rozwój artystyczny zespołu była już sama praca studyjna (przy współpracy z realizatorem nagrań, reżyserem muzycznym). Konieczność pełnej mobilizacji tzn. żelaznej dyscypliny podczas nagrań połączonej z koncentracją, jako warunkiem koniecznym do uzyskania pożądanego efektu artystycznego, nie okazała się dla zespołu problemem nie do pokonania, a wręcz przeciwnie — wywołała chęć ponownego podejmo-

wania tak poważnego wyzwania, jakim jest rejestrowanie przygotowanego materiału na płycie CD.

Następne lata pracy z chórem (2006—2009) rozpoczynają drugi okres działalności artystycznej tego amatorskiego zespołu, okres, w którym krystalizuje się świadomość muzyczna oraz kierunki pracy repertuarowej. Jednym z tych kierunków jest *gospel*. Dwukrotny udział zespołu w Silesian Gospel Festival (2007, 2008) pozwolił chórowi bezpośrednio uczestniczyć w wykonaniu form wokalnie-instrumentalnych.

Kolejnym doświadczeniem dla chóru jest aktualnie realizowane nagranie monograficznej płyty zawierającej utwory na chór mieszany *a cappella* autorstwa Jacka Glenca, twórcy należącego do środowiska śląskich kompozytorów współczesnych. Na repertuar zawarty na płycie składają się w zdecydowanej większości dzieła należące do kanonu muzyki sakralnej. Pozostałą część repertuaru stanowią utwory o zabarwieniu poetyckim, napisane do tekstów literackich. Program ten ze względu na zróżnicowanie faktury utworów, w wielu kompozycjach nowoczesne traktowanie elementu harmonii np. poprzez łączenie pierwiastków harmoniki klasycznej i jazzowej, wykorzystywanie alteracji, tarć sekundowych, struktur wyższych i innych środków kompozytorskich na płaszczyźnie harmonii, a co za tym idzie: bogatą paletę odcieni wyrazu emocjonalnego stanowi, szczególnie dla zespołu amatorskiego, wysoką poprzeczkę techniczną i interpretacyjną. Z jednej strony, należy podkreślić, iż chór potrafi odnaleźć się w gąszczu wielogłosowych struktur akordowych, złożonych ze współbrzmienia nawet ośmiu czy dziesięciu dźwięków. Wiąże się to z koniecznością podziału poszczególnych głosów *divisi*, co powoduje wzrost odpowiedzialności każdego z chórzystów za wykonanie swojej partii. Z drugiej zaś strony, ważnym elementem jest również umiejętność precyzyjnego realizowania faktury polifonizującej lub *stricte* polifonicznej, opierającej się na technice imitacji i niezależności głosów. Na bazie tychże kompozycji zespół ma także możliwość wykształcenia umiejętności posługiwania się szerokim wachlarzem dynamiki i artykulacji. Dodatkowym atutem dydaktycznym dla wykonawców jest też wielojęzyczność strony literackiej omawianych kompozycji. Mamy tu bowiem do czynienia z tekstami łacińskimi (teksty sakralne, w tym liturgiczne), niemieckimi (tekst niemieckiej melodii ludowej), angielskimi (poezja współczesna) oraz rodzimymi — polskimi (teksty sakralne i poezja), w tym także gwarą śląską (tekst pochodzący z melodii ludowej ziemi pszczyńskiej).

Lata działalności artystycznej prowadzonego przeze mnie Chóru Duszpasterstwa Akademickiego w Rybniku pozwalają na wyciągnięcie pozytywnych wniosków dotyczących możliwości uzyskania z amatorskim zespołem chóralnym wysokiego poziomu wykonawczego, przy spełnieniu wyżej omówionych warunków kształcenia chóralnego, którego nieodzownym elementem jest właściwy dobór literatury, obejmującej szerokie spektrum stylistyczno-wyrazowe.

Joanna Glenc

**Choir literature as a factor deepening music awareness of a choir singer
in an amateur band**

S u m m a r y

The article makes an attempt to prove the rightness of the hypothesis formulated by the author that a choir band conducted by a professional conductor is able to achieve a high level of performance comparable to a professional band. In order to realize this task an important factor that needs to be taken into account is the appropriate choice of literature, especially the one arousing motivation for an artistic action and freeing sensitivity and sound imagination of the choir singer -amateur, gradually deepening his/her music awareness.

Joanna Glenc

**La littérature de chœur comme facteur élargissant
la conscience musicale d'un choriste dans un ensemble amateur**

R é s u m é

Dans l'article l'auteur entreprend la tentative de prouver la thèse qu'un ensemble d'amateurs dirigé par un chef de chœur professionnel est capable d'atteindre un niveau d'exécution comparable à celui des chœurs professionnels. L'auteur a montré comme facteur important de la réalisation de cet objectif un choix adéquat de la littérature, surtout des oeuvres qui éveillent la motivation du travail artistique et stimulent la sensibilité et l'imagination musicale du choriste-amateur, qui approfondit ainsi sa conscience musicale.